

про протималярійні препарати, які можна придбати в місцевій аптечній мережі, та схеми і дози їх застосування.

Індивідуальний захист від укусів комарів повинен здійснюватись як під час перебування в приміщенні, так і поза ним. Малярійні комарі нападають на людину найчастіше ввечері, з настанням сутінок та вночі. Відкриті частини тіла, особливо під час перебування поза приміщенням, в присмерку, для запобігання нападу комарів слід змащувати репелентами у вигляді кремів, спиртових розчинів, аерозолей, які дозволені для використання. При необхідності ним же можна просочити одяг. Використання репелентів особливо доцільне, коли виїжджають туристи, спортсмени на екскурсії в джунглі, на плантації, збори і т.д. Змивають репелент з шкіри водою з милом без застосування механічних засобів (губки, щітки та ін.)

В сутінках, після заходу сонця, бажано перебувати у приміщенні недоступному для залюти комарів, оснащеному кондиціонером. Не рекомендується користуватись духами, одеколони та іншими ароматичними речовинами, щоб не приваблювати комарів.

Після повернення треба повідомити дільничного лікаря про прибуття з тропічних країн. Застосування протималярійного препарату слід продовжити ще протягом 4-х тижнів після виїзду з малярійної місцевості для попередження виникнення особливо небезпечної злоскісної форми тропічної малярії. Захворювання на малярію може виникнути і в більшій терміні після повернення, тому протягом 3-х років при будь-якому нездужанні, що супроводжується підвищенням температури тіла потрібно негайно звернутися до лікаря і нагадати йому про перебування в ендемічних щодо малярії країнах.

Висновок.

Для раннього виявлення захворювання малярією обстеження на малярію проводиться всім гарячкуючим хворим за показами:

- місцевих або іноземних осіб, які прибули з ендемічних країн, протягом 3-ох років незалежно від первинного діагнозу; - при будь-якому захворюванні, яке супроводжується підвищенням температури тіла серед осіб, які перехворіли малярією протягом останніх трьох років; - при захворюванні з періодичними підйомами температури, незважаючи на проведення лікування відповідно до встановленого діагнозу; - гарячкуючі хворі з невстановленим діагнозом протягом 5-ти діб, а в епідсезон малярії – в перші дві доби; - при підвищенні температури тіла, яке відмічається протягом найближчих трьох місяців після переливання крові; - при збільшенні печінки, селезінки, анемії невизначеної етіології.

Пам'ятати, що чим ретельніше і чіткіше Ви будете виконувати правила профілактики малярії, тим менша вірогідність захворіти цією небезпечною хворобою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лукшина Р.Г., Локтева И.М., Павликовская Т.Н. Паразитарные болезни человека. – Харьков: Интек, 2005-411с.
2. Наказ МОЗ України №171 від 27.04.1990 року. «Про епідемічний нагляд за малярією»
3. Постанова Головного державного санітарного лікаря України від 16.09.04 №29 „Про заходи щодо профілактики малярії в Україні.»
4. Інформаційний лист №04.3/1043 від 19.05.2009 МОЗ України ЦСЕС м. Київ «Малярія в Україні у 2008ці».

В.С.КУХТА, В.В. ТАРАСОВ, Є.С. МЕЛЬНИК
ЛЬВІВСЬКА СТОМАТОЛОГІЧНА ШКОЛА

Стаття присвячена історії виникнення та становлення стоматології Львівщини
Ключові слова: дантистична амбулаторія, стоматологічна клініка, медичний факультет.

Стаття посвящена історії виникнення і становлення стоматології Львовщини

Ключевые слова: дантистична амбулаторія, стоматологическая клиника, медицинский факультет

Article dedicated to the history and development of dentistry Lviv

Key words: dental ambulance, Dental Clinic, Medical Faculty

З другої половини ХІХ століття львівське схрещення європейських доріг сприяло розвитку стоматології на Галицькій землі. Тут стоматологічну допомогу населенню надавав численний загін дантистів, які одержували фаховий вишкіл у навчальних закладах Європи й привозили до Львова не лише дипломи, але й новітні досягнення відомих і визнаних медичних шкіл, наукові ідеї та здобутки практичної одонтології. За короткий час завдяки поєднанню передових знань і фахової техніки у Львові виникло своєрідне лікарське середовище світового рівня і виняткові умови для зародження власної стоматологічної школи. У Львові в 1828 р. створена кафедра дентіатрії на чолі з професором К.П. Калігою.

Вже у 1894 році серед викладачів медичного факультету Львівського університету зустрічаємо імена доцентів стоматології Андрія Гоньки (1857-1909) і Теодора Богосевича (1867-1948). Вони в 1901-1902 рр. захистили перші у Львові дисертації з проблем стоматології, в наступні роки всі зусилля скерували на створення дантистичної клінічної бази з 1905р., бо численним приватним кабінетам це було не під силу. І, нарешті, в 1907 році у Львові урочисто відкрито завершену університетську стоматологічну клініку і першу дантистичну амбулаторію при ній.

Утворений офіційний осередок Львівської стоматологічної школи одержав широке визнання вже у 1907 році, коли до Львова з'їхались на з'їзд лікарі з усіх земель Австро-Угорської імперії та сусідніх держав. Стоматологічна секція теж проводила засідання, відзначивши європейський стандарт університетської клінічної бази для дантистів. Серед делегатів були 34-річний Ф.Звержховський з Петербурга і 25-річний Антон Цешинський. Останній саме під керівництвом знаного мюнхенського професора Бертена закладав основи дантистичної рентгенології й демонстрував на з'їздах одонтологів свій атлас перших рентгенограм щелеп і зубів (зберігається у Мюнхенському університеті), бажали львів'янам хіба що "пташиного молока" і рентгенівського апарата. На жаль, лікарні та клініки Львова такого ще не мали, і лише в 1911 році почав функціонувати у загальному шпиталі перший в Галичині діагностичний рентгенографічний кабінет, а вже в наступному році рентгенапарат встановили і в дантистичній амбулаторії зубощелепної клініки. Створена в 1905 році університетська стоматологічна клініка впродовж семи років розросталась і міцніла. У 1912 році було оголошено конкурс, а у 1913 році відкрито на її базі кафедру стоматології. Ця зуболікарська клініка разом з кафедрою стоматології становили єдиний науково-практичний комплекс, який офіційно називався інститутом дантистики. Його керівником став запрошений з Мюнхена професор Антон Цешинський (1882-1941), учень відомих у світі вчених Бертена, Валькгофа і Міллера. Захистивши в 1911 році дисертацію "Про екстраоральні знімки щелеп променями Рентгена", А.Цешинський у 1912 році видав перший у світі атлас-посібник "Дантистична рентгенологія", який перевидавався тричі (1912, 1924, 1928 рр.). Згодом вчений запропонував класифікацію хвороб пародонта, вдосконалив операцію Відман-Неймана, вперше застосував адреналін з новокаїном для місцевого знеболення.

А.Цешинський був головою Львівського наукового стоматологічного товариства (1913-1923, 1937-1939 рр.), заснував кілька стоматологічних журналів, обирався деканом медичного факультету університету на 1926-27 навчальний рік.

Автор 378 наукових праць, професор А.Цешинський згуртував довкола себе плеяду талановитих молодих науковців. Згодом семеро його учнів очолили кафедри стоматології в різних містах. Львівська стоматологічна школа стала значним центром наукових досліджень,

з-під пера її вчених до 1935 року вийшло понад 500 публікацій з різних проблем. Все це забезпечило їй загальноєвропейське визнання, а сам професор А.Цешинський за плідну наукову діяльність і внесок у стоматологію був відзначений у 1936 році найвищою професійною нагородою Міжнародної асоціації стоматологів (тепер FDI) "Медаллю Міллера", в 1940 році став член-кореспондентом АН.

З початком другої світової війни настає період стагнації й занепаду славної донедавна львівської стоматологічної школи. Університетська стоматологічна клініка стає базою лише ледь жевріючого курсу стоматології при кафедрі шпитальної хірургії, у Львові припиняється підготовка лікарів-стоматологів, обриваються традиційні зв'язки з європейськими центрами.

Однак, колишній головний лікар стоматологічної клініки, завідувач курсу стоматології д-р Олександр Коваль, сповнений ентузіазму, не залишає надії відродження зруйнованої галицької стоматології. У 1947 році захищає першу після війни кандидатську дисертацію з проблем стоматології, добивається розміщення зубощелепного відділення на базі клінік медичного інституту. Невдовзі, поєднавши ще й функції головного стоматолога облздороввідділу, він по-батьківськи опікується зуболікарською школою; розбудовує мережу стоматологічних кабінетів, відділень, а згодом - поліклінік; згуртовує досвідчені кадри курсу стоматології, медичного училища, лікарів-стоматологів; відроджує діяльність наукового стоматологічного товариства, виношує плани завершення будови стоматологічної клініки, розпочатої його попередником. Завдяки старанням, ентузіазму й наполегливості доцента Олександра Ковалю в середині 50-х років відроджено традиції львівської стоматологічної школи. Налагоджуються зв'язки з вченими і педагогами Києва, Харкова, Одеси. В 1952 році кандидатом медичних наук стає д-р Любомира Луцик, багаторічний голова Державної екзаменаційної комісії зуболікарської школи, майбутній професор чотирьох створених кафедр стоматології.

На добре підготований львівськими ентузіастами ґрунт потрапляє ідея відкриття стоматологічного факультету. З 1958 р. починається період ренесансу львівської стоматологічної школи, відкриваються нові кафедри, базові стаціонари й амбулаторні клініки. Вихованці Київського медінституту, учні знаних українських вчених, майбутні професори і декани Євстахій Гоцко та Георгій Чучмай енергійно включились в процес відродження львівської стоматології й своїм ентузіазмом запалили до сподвижницької праці київських колег Володимира Пінчука, Леоніда Ковбасюка, Богдана Мартинюка, Людмилу Чучмай, Мирослава Миговича, Богдана Павлика та інших.

Вагомий внесок у становлення львівської стоматологічної школи зробив видатний вчений, патріарх української стоматології академік Микола Федорович Данилевський.

У літопис Львівської стоматологічної школи та її клінік впродовж століття вписали свої імена професори Карл Прокіп Каліга, Вінцент Штраський, Андрій Гонька і Теодор Богосевич, член-кореспондент АН Антон Цешинський, професори М.Зеньчак, М.Янковський, Олександр Коваль, Т.Овінський, Любомира Луцик, К.Шепельський, Євстахій Гоцко, Я.Яжомб, І.Петрицький, Георгій Чучмай, Яків Збарж, Ніна Смоляр, Евальд Варес, Тарас Заболотний, Лілія Барінова, Олександр Павленко, Іван Горзов, Володимир Зубачик, Валентин Макеев, Ігор Ломницький, Марко Покровський, Василь Ричков, Юрій Вовк, Віктор Бабич, Роман Ступницький, доктори медичних наук Варес Я., Заболотький Я., Кордіак Ю., доктори медицини і філософії Вільгельм Роланд (Німеччина), Саміра Абдель Вахаб Мохамед (Судан), Аль Абсі Сухель Хайрат (Сирія), Бу Арам Абдул Азіз Алі (Ліван), Мохамед Салауддін (Бангладеш), Монір Кажарі (Сирія), Саїд (Йімен), завідувачі кафедрами Олександр Мартинек, Іван Готь, Валентин Макеев, Степан Кухта, Юрій Риберт, доценти Марія Рождественська, Мирослав Мигович, Михайло Шнайдерман, Іван Мартовлос, Зеновій Масний, Лілія Івашкевич, Володимир Пінчук, Самуїл Шмерцлер, Віра Соболєва, Дарія Леонтович, Богдана Гриник, Леонід Ковбасюк, Олександра Чечель, Богдан Мартинюк, Лариса Дерейко, Ірина Гисик, Людмила Цвих, Василь Сай, Микола Мігушенко, Роман Гумецький, Леонід Мунтян, Олександр Александров, Віктор Горицький, Віктор Кухта,

Тетяна Мікуліна, Світлана Різник, Любомир Бойко, Володимир Зубачик, Ярослав Бік, Людмила Поліканова, Неля Ємеляненко, Марія Кордис, автори стоматологічних посібників д-ри Ярослав Небиловець, Василь Микетюк, Оксана-Марія Кухта, Христина Левицька, Вячеслав Тищенко, Ольга Ріпецька, Юрій Сулим, організатори охорони здоров'я Микола Бородюк, Василь Романюк, Михайло Вруський, Ярослав Мандзя, Мирослав Бордовський, Павло Попудренко, Ілля Етінберг, Марія Александрова, Роман Нестерович, Тарас Нерепеха, Володимир Журбанський, Тадей Буряк, Володимир Кузьо, Юрій Рікота, Василь Круць, Іван Вовканич, Вадим Марков та багато інших.

На сьогодні у Львові є 6 кафедр стоматології, з них - 4 студентські, 2 – післядипломної освіти, численні середні медичні навчальні заклади. В них готують магістрів стоматології і лікарів-стоматологів, зубних техніків й медичних сестер стоматологічного профілю. З 1989 року стоматологічна громада Львівщини випускає власне інформаційне видання "Стоматологічні новини. Атуальні проблеми стоматології".

Завдяки зусиллям ентузіастів на чолі з д-ром Мироном Угрином побачили світ перші номери українського стоматологічного журналу "Новини стоматології" проводились у Львові III Міжнародні з'їзди стоматологів-імплантологів.

Потужний потенціал стоматологічних клінік Львова сьогодні складають 7 професорів, 7 докторів медичних наук, 25 доцентів, 47 кандидатів медичних наук, 56 асистентів, 42 лікарі-ординатори. У розгалуженій мережі 17 стоматологічних поліклінік, 26 відділень та 453 кабінетів працюють 2245 лікарів-стоматологів, 1019 зубних лікарів і техніків, численний загін медичних сестер. Тут отримали дипломи 4645 лікарів-стоматологів, зокрема з 37 країн світу. У Львові є своя спеціалізована рада із захисту кандидатських дисертацій, тут проводились симпозиуми, конференції і з'їзди стоматологів. Відроджуються зв'язки між колегами Львова, Любліна, Відня, Познаня, Мюнхена, Праги. Розвиваються й міцніють вже традиційні контакти й співпраця з усіма стоматологічними центрами України та ННД.

А все це починалося понад 180 років тому у Львові з створення кафедри дентіатрії зуболікарської клініки медичного факультету університету на вулиці Стефаника,11. На жаль, багато чого в історії львівської стоматології втрачено чи забулось, роками тривав пошук праць професорів, довго встановлювалась адреса першої зуболікарської клініки, втрачені імена багатьох співробітників і тогочасних випускників. Досі не встановлено дату заснування львівського наукового стоматологічного товариства, хоча відомо, що у 1913 році воно вже існувало.

То ж для збереження історії львівської стоматології в пам'яті послідовників потрібні дослідження і публікації, хоча б до ювілейних дат, як до 100-річчя стоматологічної клініки у Львові, 50-річчя відкриття стоматологічного факультету. Сподіваємось, що наші спеціалісти впишуть ще не одну сторінку в славу історію львівської стоматологічної школи. Для збереження пам'яті потрібні історичні публікації хоча б до "круглих" дат й бажаємо ентузіастам успіху в цій священній справі.

Ф.М.МЕДВІДЬ

КАТЕГОРІЇ «ЗДОРОВ'Я», «ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ» НА СТОРІНКАХ ЛЬВІВСЬКОГО ЧАСОПISУ «ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ»*

Розкрито сутність і природу духовних і фізичних компонентів категорії «здоров'я». Проаналізовано нормативно правову базу і основні засади формування здорового способу життя в Україні.

Ключові слова: Здоров'я, здоровий спосіб життя.

Раскрыто сущность и природу духовных и физических компонентов категории «здоровья». Проанализировано нормативно правовую базу и основные основы формирования здорового образа жизни в Украине.